

הרב קוק זצ"ל

נשמה כללית

בכל מספר דורות נשלחת לעולם נשמה כללית. אולי ניתן לאפיין אותה בשלושה מרכיבים.

א. גדול בתורה בכל מקצועותיה.

הרב קוק זצ"ל היה גדול בהלכה, אגדה, למדנות, מחשבה, מוסר, פרשנות, תפילה, סוד, שירה ועוד ועוד.

ב. השפעה עולמית ולדורות.

השפעה שאינה מצטמצמת לשנות חייו ולאזור רבנותו בלבד אלא בכל העולם ולדורות.

ג. ראייה כוללת ומאחדת

רואה את כל העולמות ומערכותיהם בצורה כוללת ומאוחדת. ללא סתירות וניגודים.

אף שיש חילוקי מדרגות ויש הבדלה אך אין הפרדה והכול קשור ומאוחד.

פוסק הדור

פוסק הדור, לא במובן המקובל היום, - שפוסק הלכות לדור - אלא במשמעות שפוסק מברר ומכריע מה ענינו של הדור. מה ערכם, כוחם וייעודם של דורות נגאלים אלו. ממקור התורה מברר מה ערכם של דורות אלו.

מתוך בירור עניינם של דורות עקבתא דמשיחא והתחלתא דגאולה מתבררים נפק"מ רבות. כדוגמא לכך:

א. המחלל שבת בפרהסיא דינו כמומר לכל התורה כולה.

במהלך כל הדורות, אם ממעשיו של יהודי ניכר שיצא לתרבות רעה הרי הורחק מכלל ישראל. על דורות עקבתא דמשיחא, אומר הזוה"ק שהינם "טב מלגו וביש מלבר" (תיקוני זוהר תקו"א שתין דף צג ע"ב). הרי שלא ניתן כבר לשפוט ע"פ חיצוניותו מעשיו ודיבוריו, כי כך דרכו של דור זה ואופיו שהגילוי החיצוני עשוי להיות "רע" אף שתוכו מלא טוב. הרב קוק זצ"ל מעלה נפק"מ זו ביחסו ובפועלו לקרב יהודים בדור זה.

ב. במשך כל הגלות עיסוקנו הערכי היה רק בחיי הרוח בתורה הקדושה.

העיסוקים הגשמיים היו רק לקיים את הגוף, וההדרכה היתה למעט בהם ככל האפשר.

והנה מופיע דור שכל מאוויו וחלומותיו מרצו ופועלו - במסירות אדירה - לעיסוקים תומריים בלבד. הגאון מווילנא לימדנו שסדר הגאולה מתחיל בבניין מעשי של הארץ (קול התור א"י ט', ועוד), וכותב הרב קוק זצ"ל "הדור הראשון של עקבתא דמשיחא, בתחילת קץ המגולה של יישוב א"י, הוא מכשיר את החומר של כנסת ישראל, והרוחניות צריכה לשמש בו שימוש של שמירת החיים הפנימיים, וכשיתחזק הכח החומרי של האומה אז יגלו כל הסגולות הרוחניות הקדושות שבה". אם כן, הרי צריכים אנו לשנות את יחסנו לאותם שפעלו ופועלים במסירות לבניין החומרי של האומה והארץ (אורות התחיה מ)

ג. "שאני יודע ברור תכונת בני דורנו, שדוקא ע"י מה שיראו, שכל מה שיש להתיר ע"פ עומק הדין מתירין אנחנו, ישכילו לדעת, שמה שאין אנו מתירין הוא מפני אמתת דין תורה, וימצאו רבים הדבקים בתורה שישמעו לקול מורים בעז"ה, מה שא"כ כשיתגלה הדבר, שישנם דברים כאלה, שמצד שורת ההלכה ראויים הם להיתר, ורבנים לא חשו על טרחם וצערם של ישראל והניחו את הדברים באיסורם, יוצא מזה ח"ו ח"ה גדול מאד, עד שמתרבים המתפרצים לומר על כמה גופי תורה, שאם הרבנים רוצים היו יכולים להתיר, וע"י זה יוצא משפט מעוקל" (אורח משפט סימן קיב, היתר שמן שומשומין)

הָאֲרִיָּה בְּסוּגָר * / הַרְאִיָּה קוֹק זְצ"ל

א.

וְשָׁבוֹר הוּא הָאֲרִיָּה הַשָּׁב
וְצִיף הוּא מְרוֹדְפִי הַרְבִּים
וְנִתּוֹן הוּא בְּסוּגָר צָר
וְזִכְרוֹנוֹת יְלָדוֹת עוֹלִים עַל לְבוֹ
זִכְרוֹנוֹת שֶׁל חֶפֶשׁ
שֶׁל גְּבוּרַת הַיֵּצֵר.
וְגוּרֵי יְלִידֵי שְׁבִי
לֹא עֵיפָה נַפְשָׁם
גַּם לֹא גִדְלָה
לֹא נִמְחָצוּ מִחֶץ-אוֹיֵב
כִּי לֹא רָאוּ קָרֵב
וְגְבוּרַת הַיֵּצֵר לֹא יָדְעוּ.

אִמָּנָם הַסּוּגָר הַצָּר
מֵעִיק לָהֶם מַעַט.
מוֹנֵעַ הוּא אֶת שׁוֹבְבוֹת יְלָדוֹתָם.
אֲבָל לֹא יִאֲמָחוּ גוּרִים
עָבוֹר דָּבָר זֶה הַסָּל.
וּבְרַק עֵינֵיהֶם הַטּוֹצֵץ
בְּגִלְלָה זֶה לֹא יוֹעֵם.

מִתְרַעְמִים הֵם עַל הַזְּמַן הָאֵב.
לָמָּה זֶה יַעֲמִיק בְּמַחְשָׁבוֹת.
וַיִּשְׁכַּח בְּגִלְלוֹן אֶת הַחַיִּים;
עוֹד יֵשׁ מְקוֹם לְרַחֵם חַעַט
גַּם בְּסוּגָר זֶה הַצָּר.
תִּמְהִים הֵם הַיְלָדִים

בְּרֵאוֹתָם אֶת הָאֲרִיָּה הַזְּמַן
כִּכָּה שָׁח וּמִתְאַנַּח.

ב.

הַתְּנַעַר פֶּעַם הַיְשִׁישׁ
וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ לְגוּרָיו הַשׁוֹבְבִים:
יֵשׁ עוֹלָם מְלֵא אוֹר,
שֵׁם שׁוּרֵר-אֵךְ חֶפֶשׁ וְדָרוֹר,
יֵשׁ יַעַר רַחֵב יָדַיִם,
וְעֲבוֹתִים שֵׁם גְּבוּהִים מְאֹד,
וְנָאִים הֵם אֲרִזֵי אֵל הַהֶמָּה,
וּמִשִּׁיב נֶפֶשׁ הוּא רֵיחַ הַיֵּצֵר,
וְנֶפֶשׁ חַיָּה לְמַכְבִּיר בְּקָרְבוֹ,
וְהַכֵּל חַי וּמִתְעַנֵּג בְּחֵרוֹת.

וּכְשֶׁהִיִּיתִי בְּגִילְכֶם יְלָדִים,
שָׁמָּה מְלַכְתִּי בְּגֵאוֹן וְעוֹז,
כָּל חַיֵּי הַיֵּצֵר מִפְּנֵי שִׁחְחוּ;
וְלוֹלֵא רוֹדְפֵי שְׁשֻׁבְרוֹ גְרָמֵי
וְלוֹלֵא סוּגָר זֶה הַצָּר
אֲזוּ מְלַכְתִּי גַם עֵתָה בַּיֵּצֵר,
וְחֶפֶשׁ וְגֵאוֹן מְלֵאֲתָם גַּם אַתֶּם.

הַדְּבָרִים יֵצְאוּ מִפִּי הַשָּׁב,
וְהַנְּעָרִים רָקוֹד חֲדָלוּ,
וְתַחַת עֵינֵי שְׁשׁוֹן
עֵינֵי נָקֵם בְּמוֹ נְרָאוּ,
עֵינִים מְלֵאֵי אִשׁ וְדָם,
וּבְקֶצֶף נִסְתָּר וּבְרוּחַ מוֹר
הַתְּאַמְצוּ לְשִׁבֵר
אֶת הַסּוּגָר הַצָּר.

ג.

נִשְׁמַת הַכְּפִירִים בַּגּוּרִים קְדָחָה,
 וְכִמוּ בְעֵינֵיהֶם רָאוּ
 אֶת כָּל זֶמְקָף
 אֲשֶׁר לְמַלּוּכַת הַיַּעַר,
 חֲזָקוּ עֲלֵיהֶם הַגַּעְגּוּעִים
 לְצֵאת לְמִרְחָב,
 לְמִקּוֹם שֵׁם מֶלֶךְ הָאֵב הַשָּׁב.

לֹא יָכְלוּ לְשַׁקֵּט עוֹד בַּסּוּגָר,
 רִיחַ אֱלוֹנֵי הַיַּעַר
 כְּמוֹ עֵלֶה תַּמִּיד בְּאִפֶּם
 וְשִׁלֵּל צְבָעֵי נֶצְנִיו
 לִסְחַח לִבָּם שָׁבִי.

רוּחָם לֹא שָׁחָה
 וְלֹא נֶאֱנַחוּ
 כְּמַצְשָׁה הַזָּמֶן
 שֶׁגָּרְמִיו נִשְׁבְּרוּ,
 וְאוֹר חַיֵּיו קָדְרוּ
 מִפְּנֵי עֶסֶת אוֹיֵב
 שֶׁהִפְךָ אֶת עוֹלְמוֹ
 וּבַגַּעְגּוּעִים שֶׁל רוּחַ
 שֶׁלֹּהֶבֶת יוֹסֵדֶת
 לְבָבָם עוֹרֵג אֶל הַיַּעַר.

ד.

אִם בְּאֵמֶת וּבִתְמִים
 אוֹהֲבִים אֶת הַיַּעַר,
 אָמַר פֶּעַם הַיִּשְׁיֵשׁ הַשְּׁבוּר,
 אִזּוּ נִשְׁמַת כְּפִירִים
 צְדָנָה חַיָּה בְּלִבְבְּכֶם,
 זֶה הַסּוּגָר הַצַּר מְעוֹנְכֶם בַּל יִהְיֶה
 כִּי לָכֶם יֵאָתֶה מְלּוּכַת הַיַּעַר.

ד- הַיִּשְׁיֵשׁ
 לֵב הַיְלָדִים אִמְצוּ,
 וּבְכַח אַרְיוֹת וְעוֹ כְּפִירִים
 הִחְלוּ לְנַקֵּשׁ עַל הַסּוּגָר הַצַּר.
 בְּפִרְסוֹת וּמִתְלַעוֹת וְשִׁאֲגַת לְבָאִים
 נִרְיָדוּ אֶת הַעֲלִיזִים
 שׁוֹבֵייהֶם הַשְּׁאֲנָנִים.
 וּבְרוּחַ עוֹ מֶלֶךְ חֲמַדַּת הַיַּעַר
 שֶׁבְּרוּ נִפְצוּ קִירוֹת הַסּוּגָר הַצַּר.

ה.

לְמִרְאֵה גְבוּרַת הַגּוּרִים
 נִמְלֵא אִמָּץ גַּם הַזָּמֶן הַשְּׁבוּר,
 וְזִיק נִשְׁמַת הַאֲרִיָּה בּוֹ הִתְלַסֵּחַ,
 וּבְרֵאשׁ יְלָדָיו גְּבוּרֵי הַחַיִּל
 הִתְיַצַּב וְדָרָה עוֹ,
 וְיַחַד כָּלָם בְּרוּחַ דְּרוֹר
 הִלְרִי לְמִקּוֹם שֵׁם הַחֲפֵשׁ וְהָאוֹר,
 וּבְאַגַּת אַרְיוֹת שׁוֹבֵייהֶם הַחֲרִידוּ,
 וּבְגָאוֹן רוּחַ יַחַד הִלְכוּ,
 עַד-אֲשֶׁר בָּאוּ
 אֶל מְקוֹם הָאֱלוֹנִים,
 אֶל מְעוֹנוֹת הַאֲרִיָּוֹת,
 וְלִם קְדַמְתָּה.

וְהַזָּמֶן כְּמוֹ חֲדָשׁ נְעוּרָיו
 וְעֲצָמָיו הַשְּׁבוּרִים
 מֵרַב גִּיל הִתְלַקְדוּ,
 וְיַחַד עִם גּוּרָיו
 דִּבְרָ אֶת אוֹיְבָיו בַּשַּׁעַר,
 וְכָלָם יַחַד שָׁבוּ
 וַיְכַוְנֵנוּ אֶת מְלּוּכַת הַיַּעַר.